

Київського національного університету внутрішніх справ. – 2009. – № 1. – С. 113–126.

2. Макарова Н. Н. Бандформирования всех стран мира / Н. Н. Макарова. – Минск : Литература, 1997. – 640 с.

3. Овчинский В. С. Источники и развитие организованной преступности в России / В. С. Овчинский // Основы борьбы с организованной преступностью. – М., 1996. – 320 с.

4. Черней В. В. Вплив тіньової економіки на рівень економічної злочинності в Україні / В. В. Черней // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2012. – № 6 (85). – С. 8–15.

5. Тіньова економіка – одна з найбільших проблем // Урядовий кур'єр. – 16 лют. 2005 р. – № 29. – С. 2.

Чубенко А. Г. – доктор юридичних наук, професор, директор ДНЗ післядипломної освіти «Навчально-методичний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів з питань фінансового моніторингу у сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму»

НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ВИЯВЛЕННЯ, РОЗШУКУ ТА УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ, ОДЕРЖАНИМИ ВІД КОРУПЦІЙНИХ ТА ІНШИХ ЗЛОЧИНІВ: СТАНОВЛЕННЯ НОВОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО ОРГАНУ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Боротьбу з корупцією та її наслідками в нашій державі провадять на високому законодавчому рівні. Однією з останніх антикорупційних законодавчих новацій стало прийняття Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів».

Відповідно до зазначеного Закону, Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (Національне агентство) має статус центрального органу виконавчої влади, що

забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері виявлення та розшуку активів, на які може бути накладено арешт у кримінальному провадженні, та/або з управління активами, на які накладено арешт або які конфісковано в кримінальному провадженні. Національне агентство у межах, визначених цим та іншими законами, є підзвітним Верховній Раді України, підконтрольним та відповідальним перед Кабінетом Міністрів України. Отже, фактично це – центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом.

Функції, які покладені на Національне агентство, також підкреслюють наданий спеціальний статус. Національне агентство має доступ до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Цей доступ має бути визначений і конкретизований спільним наказом Генеральної прокуратури України та Національного агентства.

Національне агентство також має доступ до автоматизованих інформаційних і довідкових систем, реєстрів і банків даних, держателем (адміністратором) яких є державні органи або органи місцевого самоврядування, користується державними, у тому числі урядовими, засобами зв'язку і комунікацій, мережами спеціального зв'язку й іншими технічними засобами. Оброблення такої інформації здійснюється з дотриманням вимог законодавства про захист персональних даних і забезпеченням таємниці, що охороняється законом.

Порядок отримання інформації та доступу до автоматизованих інформаційних і довідкових систем, реєстрів і банків даних не поширюється на інформацію та автоматизовані інформаційні і довідкові системи, реєстри та банки даних, що є у володінні розвідувальних, контррозвідувальних органів, а також Державної служби фінансового моніторингу України – центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Відповідну інформацію надають Національному агентству згідно із законом, а також наказами, підписаними спільно з відповідними органами.

Статус Національного агентства визначає можливість укладення міжвідомчих міжнародних угод про співробітництво з органами іноземних держав, до компетенції яких належать питання щодо виявлення, розшуку й управління активами,

одержаними від корупційних та інших злочинів, бере участь у підготовці проектів міжнародних угод щодо розподілу та повернення активів в Україну.

Оскільки управління зазначеними активами перебуває в цивільно-правовому полі, Національне агентство укладає цивільно-правові угоди з юридичними та фізичними особами з питань, пов'язаних із проведенням оцінки й управлінням активами, а також за погодженням з Міністерством юстиції України – щодо представництва інтересів України у закордонних юрисдикційних органах у справах, пов'язаних із поверненням активів, одержаних від корупційних та інших злочинів, в Україну.

Важливою є компетенція Національного агентства щодо прийняття власних нормативно-правових актів із питань, які належать до його компетенції. Причому ці акти є загальнообов'язковими для виконання. Вони підлягають державній реєстрації Міністерством юстиції України та включаються до Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів.

Національне агентство може вносити приписи про усунення порушень вимог законодавства з питань, пов'язаних із проведенням оцінки, веденням обліку й управлінням активами в межах його повноважень. Загальновідомо, що припис є важливим документом розпорядчого характеру не залежно від форми власності суб'єкта, відносно якого винесено цей припис.

У разі виявлення порушення вимог законодавства в частині ведення обліку, проведення оцінки й управління активами Національне агентство вносить керівнику відповідного органу, підприємства, установи, організації припис про усунення порушень вимог законодавства, проведення службового розслідування, притягнення винної особи до встановленої законом відповідальності.

Припис Національного агентства є обов'язковим для виконання. Про результати його реалізації відповідна посадова особа інформує агентство протягом трьох робочих днів із дня одержання припису, якщо в цьому документі не визначено більш тривалий строк.

Статус Національного агентства дає змогу йому бути позивачем у цивільно-правових процесах. Воно може звертатися до суду з позовами (заявами) щодо визнання незаконними нормативно-правових актів, індивідуальних рішень, виданих

(прийнятих) із порушенням встановлених законодавством вимог та обмежень, визнання недійсними правочинів.

Унікальність статусу Національного агентства полягає в тому, що законодавство визначає можливість складання ним протоколів про адміністративні правопорушення, віднесені законом до повноважень Національного агентства, а також застосування передбачених законом заходів щодо забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення. Водночас викликає сумніви логіка побудови цієї норми, що буде розглянуто в нашій наступній науковій праці.

У разі виявлення ознак адміністративного правопорушення, що належить до повноважень Національного агентства, уповноважені особи складають протокол про таке правопорушення, який надсилають до суду. У разі виявлення ознак іншого правопорушення агентство готує обґрунтований висновок та надсилає його відповідним правоохоронним органам. Цей висновок є обов'язковим для розгляду. Про результати його розгляду повідомляють не пізніше п'яти днів після отримання повідомлення про виявлення ознак правопорушення.

Таким чином. Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, є одним із потужних центральних органів виконавчої влади зі спеціальним антикорупційним статусом. Водночас для успішної реалізації покладених на нього функцій необхідно реалізувати певні організаційно-юрисдикційні дії, передусім на урядовому рівні.

Шакун В. І. – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, професор кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ

КРИМІНАЛЬНА ПРИРОДА ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ

У сучасному світі для економіки будь-якої держави характерні досить розвинені тіньові форми економічної діяльності. Від поширення цього явища найбільше страждають країни, де трансформація економіки в ринкову систему не супроводжувалась адекватними інституційними перетвореннями. Це стосується й України, оскільки очевидним є незадовільний рівень